

Українська Мова й Пласт

Наради Станичних - III.2003
пл.сен. Мотря Бойко Вотерс

Мова – що це?

- це здатність людини говорити, висловлювати свої думки.
- це система артикульованих звукових, або інших (міміка) знаків, що служать для виразу почувань, думок і волі людей, - необхідний засіб порозуміння між людьми.

МОВА – ЦЕ ДУША НАРОДУ.

Від немовляти, дитинка чує рідну мову від своєї матері, вчиться пісень і слухає казочки рідної тематики. Від дитинства, дитина співає, повторює, щебече і її словник, засіб слів зростає, пишається, зі емоційним і семантичним значенням.

В її свідомість разом із материнським словом входять звичаї свого оточення, через оповідання близьких – довідується про діла своїх дідів, і прадідів, про подвиги народних героїв минулого. Картини рідної природи з усіма її особливостями, враження від них, виражені словами, входять у свідомість, в душу людини з тим емоційним забавлянням, яке дав їм нагоду у своїх піснях, казках і приповідках.

Мова – це є найцінніший дар родичі можуть дати своїм дітям. Мова є індивідуальна до кожної країни. Без мови, країна виховує громадян тої держави без ідентичності. Ми пластуни є вірними Богові й Україні. Вірність Україні без мови не можлива, бо з часом, та вірність завмре.

Кость Паустовський писав у статті Поезія прози: “Із ставлення кожної людини до своєї мови можна цілком точно судити не лише про її культурний рівень, але й про її громадську цінність. Справжня любов до своєї країни немислима без любови до своєї мови. Людина, байдужа до рідної мови – дикун. Вона шкідлива самою своєю суттю тому, що її байдужість до мови пояснюється цілковитою байдужістю до минулого, сучасного і майбутнього свого народу.”

І ми добре знаємо, що байдужість не приносить добра, а навпаки, нищить.

З певністю, я думаю, що ми погоджуємося, що завдання навчання мови є виключно завдання родичів. Як дитина говорить рідною родинною мовою, це переважно віддзеркалює відданість батьків. Якщо батькам на тім залежить, то діти будуть україномовні. Громадські організації не вчать мови, а натомість дають членам громади змогу продовжувати різні праці, науки чи гри, вживаючи ту мову з другими (навіть незнаними) громадянами, котрі мають ті самі інтереси, чи зацікавлення, власне, тому що вони говорять тою мовою і почуваються близькими тою народною душею.

В нинішніх часах, перша і друга генерація знаходять себе в складному світі. Світ непевний. В більшість родин обое родичів працюють, але в цей сам час мусять сповнити

всі обов'язки мами й тата. Усе треба зробити в хаті, треба придбати щоби все було зроблене коло дітей і заглянути до родичів і їм допомогти.

Застановіться на хвилинку, над звичайним днем. Праця коло 8 годин (і ті часи минули – це виходить більше на 10), зварити, подати, почистити, випрати, відробити задачі, відвезти всіх на заняття, пізно положитися спати і раненько встати. З тими надтисками ще й лагідно, спокійно поговорити зі своїми діточками, час до часу зірвати домашні сварки між дітьми, бути все в силі пригорнути, покохати, поцьомати, посміятися, послухати й порадити і з ними помолитися. Не можна забути ще за того чоловіка, за ту жінку. Окрім нашого щоденного життя в Америці, маємо ще наші українські обов'язки відносно себе, наших дітей і громади.

Українські матері, родичі й вихователі мусять всіма зусиллями зберегти українську мову, виховати дітей в українському дусі, ходити до української церкви, вчити дітей українських молитов, зберегти українські традиції – Різдвяні, Великодні й інші, возити дітей до світлички, до української школи, переробляти завдання, дати дитині всі змоги бути зі другими українськими дітьми, дати дітям нагоду належати до якоїсь молодечої організації і самому бути активним членом громади.

Коренем українських традицій є церква. В часі коли світ є непевний, коли діти розстріляють дітей, коли державні моралі є низькими, релігійне виховання є дуже важне, хіба повинно бути на першому місці важливою частиною нашого життя з нашими дітьми. Ми мусимо виховати морально добрих дітей. Застановіться, навіть Служба Божа не українською мовою, якось щось тратить.

Що тримає українських матерів, українські родини й українських дітей разом? Я вважаю, що це є мова, церква й громада.

Приготовляючись до попереднього округлого стола і до тих нарад, я питала декотрих знайомих, ближчих і дальших, їхню думку, - яке найтяжче, найважливіше завдання нам стоїть на дорозі у вихованні дітей в українському дусі. Одноголосно, відповідь була – зберегти мову.

Ми мусимо навчити дітей говорити українською мовою, ми мусимо до них говорити українською мовою, і вимагати щоби вони говорили українською мовою до нас.

Те все залежить від відданості та спільної підтримки родичів. Мінімально хоч мама чи тато мусять завжди говорити по українськи. Якщо нема зрозуміння між подружжям (і в ідеальному світі, підтримка бабці й дзядзя), то буде дуже тяжко дітям передати те, що наші батьки передали нам. Часто, ті діти, губляться, або вони чуються покривдженні громадою, бо їхні родичі нарікали на українську школу, на Пласт, чи на інші організації, винуючи інших, за саме їхні недосягнення.

Різні науковці пишуть на тему двомовних родин, і всі доходять до тих самих вислідів, що це є корисне, це більше розвиває мозок. Вони самі кажуть, і ми знаємо із практики, що, щоби дитина говорила другою, скажу тут чужою мовою, українською, ту мову треба

вживати в дома. Англійську мову чути на кожному кроці, але, ми є американці і ми тут живемо. Дальше, є родичі, котрі бояться, що їхні діти не будуть знати досить англійської мови коли переступлять перші пороги науки. Науковці пишуть, що є необмінна користь у дитячому розвитку паралельно вчитися 2 – 3 мови. Діти найбільше сприймають у дитячих роках. Користь такого навчання спричинює розвиток мозку і помагає дитині краще сприймати, які не будь інші навчання. Двомовне виховання дає дитині ширший світогляд і поняття, що вона є частиною двох паралельних світів. Власне, тут є в тім суть, - що саме знання й ужиток мови з'єднує дитину, родину, громаду зі світом того народу, тої мови.

Час минає і я відчуваю, що моя генерація, родичі 40-их років, починає сама ослаблюватися в мові. Вищий процент із нас є американці, ми тут уродженні або в дитячому чи молодечому віці приїхали, і для нас ця мова також є другою. Нашим завданням тоді є не тільки щоб виховати дітей, але щоби над собою попрацювати, щоби якнайкраще, (чи зужити всі зусилля) як найбільш плинно українську мову вивчити.

Чим більше ми хочемо щоби наші діти говорили по українськи, тим більше ми мусимо застановитися як це зробити. Не досить посилати дітей до української школи, записувати їх до українських організацій і вимагати щоби вони говорили по українськи, але подивитися в дзеркало і збагнути чи ми самі говоримо по українськи.

Самі ми мусимо застановитися над тим, чи мова є важна? Більшість із нас погоджуються, що мова є одна з найважливіших прикмет, але часто говоримо по англійське – бо то є легше. Не всі можуть рівнобіжно міняти мову. Родичі самі, котрі не читають по українськи і не говорять по українськи зменшують своє знання тої мови. Чи ми можемо тих родичів звинувачити? Хіба ні – є різні обставини в різних людей, - не знати як вони самі навчилися, - не знати яку підтримку вони мали чи мають, - не можна обмежувати себе до обмеженого засобу слів.

Що ми повинні робити щоби зберегти мову? Щоб допомогти тим, що не мають того ідеального оточення ситуації у дома, але хочуть свою дитину зберегти щоби вона не пропала в чужому морю і хочуть передати ті дитині українську свідомість, тому що вона є для них самих важна.

Я думаю, що ми повинні на цю складну тему не дивитися на наших дітей, бо не є справедливо вимагати від тих дітей, то, що ми самі не можемо їм дати. Ми повинні працювати над собою.

Наші батьки плинно читали й писали по українськи. Українська мова, справді, була їхня рідна мова. Ми мішаємо. Ми перекручуємо. Ми видумуємо слова. Незадовго ми будемо займати місця наших родичів. Якщо ми не попрацюємо над собою, то до кого будуть наші діти звертатися, і з чим ми підемо до них? Де буде їхня підтримка? Мова є жива річ, і як вона не росте, вона завмирає.

Ми всі знаходимо себе у подібному положенню. Не робить різницю, яка особиста ситуація, не робить різницю чи подружжя є мішане чи ні.

Що це на правду означає для нас? Чи ми самі читаємо українську газету, літературу? Чи родичі говорять по українське? Що це означає для такої організації як Пласт?

Звертаю Вам увагу на статтю, ГПБ видання 1986 року, під назвою “Батькам про Пласт” котра знаходиться на веб сторінці plastusa.org, під наголовком “Що це Пласт?”. Перейдемо основні засади нашої організації, котрі є основною підставою - чому ми тут є, і ще й до того провадимо наші наради українською мовою.

ДРОТ оформив Організацію Української Молоді Пласт на взірцях міжнародного скаутінгу, але українським змістом, пристосовану до потреб українського народу.

“Ідейні основи виховання й мета Пласту

Ідейні основи Пласту, що їх сформував основоположник ДРОТ, і які доповнювалися під час розвою Пласту, побудовані на християнському світогляді й ідеї вірності українській нації, її ідеалові державності. Вони коротко з'ясовані в;

Трьох Головних Обов'язках пластуна:

1. Бути вірним Богові й Україні,
2. Помагати іншим,
3. Жити за Пластовим Законом і слухатись пластового проводу.

Вірність Богові поставлено на першому місці, бо Пласт мав ідеалістичний світогляд, який каже вірити у вищий сенс життя, у Творця всього світу. Пласт не вчить релігії, але вимагав від своїх членів практичної релігійності на християнських засадах. Пласт не робить різниці між віровизнаннями і шанує кожне релігійне віровизнання, але зобов'язує жити згідно з Христовою наукою й вимогами віровизнання, що до нього належить пластун чи пластунка.

Друга частина першої точки: бути вірними Україні значить - почуватися органічною частиною української спільноти - в Україні й у діаспорі, бути спів-відповідальним за її добро, і осягнення повної самостійності українського народу. Тому треба дбати про чистоту української мови, активно й творчо включатися в українське громадське й культурне життя на місцях поселення та вносити в нього пластові засади. Коротко, вірність Україні - значить, що пластун є завжди готовий їй служити.”

Українська мова, школа і пластова преса

Пластова організація вимагає знання й уживання української мови, щоб виконати своє завдання: виховати повновартісну українську людину. Лише рідна мова може відкрити молоді повністю скарби тисячолітньої української культури, передавати поняття, які віддзеркалюють духовність власного народу.

Ця вимога конечна, бо якщо члени роя чи гуртка слабо володіють українською мовою, то це створює труднощі успішно перевести зайняття, і тому обнижується рівень виховної праці.

Тому, якщо Ваш син чи дочка з якихось причин не володіють задовільно українською мовою, то краще зачекайте ще рік із їх вписом до Пласту. Докладіть більше зусиль, щоб діти говорили добре по-українськи, і тоді вони в Пласті будуть краще почуватися. Дбайте, щоб у хаті всі члени Вашої родини постійно вживали розмовну українську мову.

Пласт - це не школа; у Пласті рідної мови не вивчається, а лише доповнюється її знання. Тому також є вимога, щоб усі члени Пласту учащали до українських шкіл. Без того, вони не можуть активно й з користю брати участі в пластових зайняттях.

У програму пластових занять включається розповіді й гутірки про визначні постаті з української історії й літератури, але тих предметів не вивчають під час пластових зайняти, це завдання українських рідних шкіл.

В цьому напрямі треба співпраці батьків, школи й Пласту, які повинні себе доповнювати. Дуже важливо, щоб діти читали українські книжки, бо читання поширює знання української мови і знайомить їх із різними явищами й подіями, які пов'язані з Україною.

Треба заохочувати, щоб діти читали пластові видання. Членський внесок новацтва і юнацтва включає оплату уладового журналу - для новацтва є журнал "ГОТУЙСЬ", для юнацтва "ЮНАК".

Для старшого пластунства, сеньйорату і батьків є журнал "ПЛАСТОВИЙ ШЛЯХ". Кожний з журналів поміщує тематику, відповідну до віку й зацікавлення своїх читачів. Треба також заохочувати, щоб діти дописували до своїх журналів.

Пристосований текст із видання ГПБ - 'Батькам про Пласт' 1986 р.

Отже, пластова позиція виявлена – гарно описано, остаточно, ідеально.

Чому це не працює? Чому по станицях є діти, котрі не ходять до української школи, вписані до роїв чи гуртків? Чому маємо майже цілком англійських дітей? Чому на таборах чути тільки англійську мову і де-не-де слово по українськи? Чому виховники говорять із дітьми по англійське? Чому тут у розмовах чути англійську мову? Чому родичі говорять по англійське?

Я збрала інформації від станиць про українські школи їхніх околиць. Ось такі висліди:

- Альбані - до 8-ої класи; матура є
- Бостон - є наука; нема клас, нема матури; групи поділені за знанням; мета школи: навчити мову, не конечно історію, літературу, культуру
- Нью Гейвен - до 10-ої класи (якщо є учні); юнацтва нема і новацтво їде до Гартфорду
- Гартфорд - до 11-ої класи; матура в 11-тій
- Гемпстед - 66 дітей у школі; найвища класа 10-та і 11-та разом; нема матури

- Клівленд - до 11-ої класи; матура в 11-тій класі (передбачують зміну)
- Дітройт - до 11-ої класи; матуру здають тільки допущенні
- Бальтимор - мінімальна програма в дуже дитячому навчанні; нема матури; більшість дітей не ходять
- Рочестер - до 11-ої класи; матура в 11-тій класі для тих, що хочуть
- Вашингтон - до 11-ої класи; матура є
- Лос Анджелос - до 6-ої класи; нема матури
- Денвер - нема школи; є курс української мови й культури, в яких беруть участь американці котрі належать до церкви; нема досить дітей; пластуни вчаться в дома
- Філадельфія - до 12-ої класи; матура є
- Нью Йорк - до 12-ої класи; матура є
- Чикаго -класи?; нема матури

Загальний стан шкіл у краю є різноманітний і поганий. В загальному, мова страшенно занепала.

Вище подане пластове видання вимагає щоб новацтво і юнацтво ходили до школи українознавства. Ми свідомі винятків по всіх станицях у тій вимозі. Тільки, тому що дитина ходить до школи українознавства, не означає, що вона добре розуміє й говорить по українське, це також не означає, що вона охоплює матеріал.

Давніше, до юнацьких проб, нас перепитували за історію, літературу й культуру України. Ми мали знати декотрі конкретні матеріали. Нині, лише підпис від учителя чи директора. Чи хтось перевіряє свідоцтво? Чи хтось із Пласту бере ту відповідальність щоб перевірити знання мови і хто дає вказівки – що до толерантності - яке це знання має бути?

Не кожний може бути на тому самому мовному розвитку. Не всі є спроможні це зробити. Але, вони є українцями. Вони себе почувають духовно українцями. Чи можемо відкидати тих людей, котрі не є вдосконалю, бо ніхто з нас не є - хіба ні? Чи можна тих людей до себе притягнути? - бо з них є велика користь. Ми мусимо тут застановитися над тим, яку організацію ми хочемо мати і що ми від неї хочемо дістати, близько дивлячись і брати під увагу основні організаційні засади тої організації. Також, пам'ятайте, що не кожна організація є для всіх.

Кажучи це, перескочу на другу сторону. Помимо того, що половина дітей емігрантів 50-их років або цілком втратили мову чи її калічать, є та друга дуже сильна половина, котра дуже добре володіє українською мовою, котра дбає, котрих діти добре також себе знаходять серед української громади. Останніми 10 -15 років є великий приплив емігрантів, українців. Треба їх до себе пригорнути, притягнути, із ними порадитися в мові, в обміні думок. Ми можемо один від одного скористати, навчитися, але чомусь знаходимо себе в такому дивному положенню: ми й вони. Треба перестати так думати, бо ми українці маємо ті самі інтереси, спеціально для наших дітей. Ми мусимо вхопити цей час - нової хвилі на відродження мови і національного духу. Усюди є добрі люди. Ми мусимо працювати разом, щоб вони користувалися нами й ми з них.

Не можна понижувати рівень правил організації чи школи, щоби пристосуватися до тих, що через різні причини збайдужіли свою батьківську мову, не вчать своїх дітей, ані себе не пильнують. Якщо знизити рівень, то ми, як організація піддаємося до асиміляції, і не будемо тоді святкувати слідкуюче 50-ліття, тобто 100-літ у діяспорі існування Пласту, хіба тоді наші діти будуть обговорювати кривду, яку ми їм зробили, і будуть подивляти знімки – як то було. Тоді вже буде за пізно. Доля Пласту і її рідна батьківська мова є в наших руках.

Досить часто чуємо, що є час щоби Пласт т.зв. ‘got with the times’. Очевидно, мова йде за мову. Ану, відвернімо це ось так - чи то не час щоби організації, помимо того, що ми вже сказали, що організації не вчать мови, взяли на себе діло помогти родичам і виховникам, у формі усвідомлення – мовознавства, т.зв. ‘awareness campaign’ – дати родичам і виховникам конкретні зауваження й поради. Час їм віддати ту відповідальність.

Почала з тим і пригадую: мова – це душа народу.

І що це означає для Пласту?

- без мови – Пласт є ‘Scouts’.
 - вони – люблять Бога (незалежно якого)
 - є добрими людьми
 - живуть за скаутським законом
 - слухаються свого проводу
 - але – не є вірні Україні.
- це була би цілком інакша організація!

Рекомендації, поради, зауваження:

1. Треба родичів переконати, що лише вони, справді, можуть навчити дітей мови - в дома. Школи й організації дають підтримку, форум при якому діти мають всі можливості вживати цю мову і вчитися нею. Не говорити українською мовою в хаті, не дає дітям підстави ідеалів котрі ті родичі самі навчилися в дома, науку, котру ніщо не заступить.

2. Діти таке повинні ходити до школи українознавства. Очевидно, в більших містах є кращі програми, є більші школи. Пласт, як організація - це повинна розуміти. Там де є школи й програми, треба ними користуватися, бо все ж таке щось доброго від того візьмуть і навчатся.

КПС є свідомий, що є виїмки, що до школи українознавства. Є діти, котрі не ходять до школи українознавства і дуже добре говорять, і є діти, котрі дуже слабо говорять і ходять до школи українознавства. Це треба розглянути як осібну тему на слідкуючому Крайовому Пластовому З’їзді. Хіба дати рекомендацію розглянути справу мови на КУПО. Ті самі труднощі існують у кожній країні де є Пласт.

Тому що є виїмки, станиці знаходять себе у поганому положенню. Як можна комусь відмовити членство, коли в тій станиці чи в другій уже є виїмки? Не можна. Отже, Пласт повинен вимагати активний впис до школи українознавства, але на З’їзді мусить

розглянути виїмки і бути готовий прийняти деякі і докладно описати їх. Хто робить перевірку? Станичні мусять на 100% підтримувати КПС рішення і не робити друге.

3. Діти мусять говорити мінімально, хоч українською 'кухонною' мовою. Родичі мусять говорити в дома по українськи. Пласт мусить триматися високих засад. Пласт без української мови – кому він потрібний? Хто буде це перевіряти і яка ця перевірка буде? Перевірка української мови є негайно конечна і перевірка мусить бути однакова.

4. Я не думаю, що англомовні гуртки можуть існувати в Пласті.

5. Ми також тут винні як організація. Не досить сказати, що кожна дитина мусить ходити до української школи й уважати, що ми своє завдання виконали. Є діти в наші організації котрі ходять до школи, не можуть скласти речення, і справді, не охоплюють матеріялу.

Пригадаймо собі - як це було. Коли ми здавали точки до юнацьких проб, ми знали, що ми мали знати даний матеріял до точки українознавства. Нас перепитували науковці історію, культуру, літературу, географію. Ми ті речі знали й знали їх добре. Чому ми відійшли від того? Чи ми не дбаємо? Чи ми це все облегшуємо нашим дітям, щоби нам було легше? Що ми зробили? Нині, тільки треба дістати підпис від учителя чи директора. А там де нема школи – хто тих дітей перепитує? Навіть ті діти, котрі ходять до школи - чи вони ті речі знають?

Мусимо негайно вернутися до дійсної перевірки знання українознавства. Нехай наші діти добре вивчать матеріял (і ми з ними можемо повторити) і переконається, що діти будуть поважніше до того ставитися й будуть більше шанувати організацію. Мусить бути іспит, запитник до проб – апробований КПС старшиною, що кожна станиця вживає, щоби вимоги були однакові.

6. Мова потребує особливої денної уваги на вишколах і на таборах.

7. Треба звернути увагу на родичів. Треба зробити рух, т.зв. 'awareness campaign' – усвідомити родичів про складну, критичну ситуацію мови – щоби вони застановилися над тим. Тут не тільки усвідомити українців діаспори, але також і новоприбулих серед котрих вже є високий процент тих, котрі занадто за скоро стають американцями. Треба родичам дати конкретні зауваження, нпр.: не можна вимагати від дитини говорити по українськи як вони самі не вживають тої мови, хоча перед нею. Є родичі, котрим українськомовне виховання вдається. Хай вони поділяться своїми вражіннями і методиками. Треба зробити афіші: усвідомлення і пригадки про мову, їм вислати, повісити по станицях і таборах.

8. Для родичів, старших пластунів і сеньйорів, Пласт повинен бути спонсором інтенсивного курсу – повторення граматики, обміну сучасних подій чи курс розмовної мови – на годину – тижнево або, що другий тиждень, підчас того часу коли родичі чекають на дітей підчас сходин.

Пласт не вчить мови, але повинен підтримувати такі курси, спеціально, тому що відродження мови й духу батьків позитивно вплине на дітей.

Пласт може також що другого місяця мати Пластовий 'book club', зійтися, прочитати українську книжку, мати обміну думок і дискусії на теми.

В кінці, Пласт є молодеча організація, котра в нинішніх часах має великим завданням не тільки звернути увагу на дітей, юнацтво і новацтво, але дійсно мусить присвятити так само, як не більше уваги на батьків тої молоді. Відношення батьків цієї генерації вплине на будучність Пласту.

Ми мусимо вірити в те, що ця генерація хоче те саме що попередня. Ми тільки хочемо, то, що є найкраще для наших дітей. Звернення до традиційних родинних цінностей і культури, що є найліпшою і найкращою охороною спокус нинішнього світу. Ми хочемо щоби вони були ще ліпші і ще кращі. Ми хочемо щоби діти належали до найкращої організації.

З великою терпеливістю, працею й посвятою, існують всі можливості передати дітям українську свідомість, українську мову і цей чарівний пластовий дух, це вогнище серця, котрий нас пригорнув до не переломленої пластової родини – котрий тепер стає взірцем нашим дітям. Це все є можливо. Не піддаваймося. Поможіть тим охочим - є їх багато, покращати свою духовність, свою мову. Підтримуємо й збагачуємо нашу рідну батьківщину.

Передати дітям українознавство й ідентичність є можливо тільки якщо ми попрацюємо над собою. Не можна переливати з пустого в порожнє.

Через молодечу організацію як Пласт, яка має великі можливості - можна зробити різницю.

У підготовці до гутірки, користала з наступних видань:

- Приготовляючись до нарад станичних на тему української мови й Пласт, звернулася до свого реферату під назвою 'Матір в У2К – українська матір в У2К', тему яку я розглянула в підготовці до округлого стола Союзу Українок 'Жінка в Калейдоскопі', 26 березня 2000 року. Основна тема тоді і тема нині, є та сама. українське виховання в українській мові. Тому дещо перескакую з одної думки до другої. Вони всі є важливі.
- Тлумачний Словник Української Мови
- Словник Української Мови
- Енциклопедія Українознавства
- ЩИРА ПОДЯКА моїй дорогій сестрі Роксоляні Подпірка за її підтримку, поради й обміну думок.

2003-12-12